

Khmil, N. A., Diachenko S. (2014). Sotsialnyi servis Padlet yak element pedahohichnoi diialnosti. *Informatyka ta informatsiini tekhnolohii v navchalnykh zakladakh*. № 2. 24-30

Khmil, N. A., Morkvian, I. V., (2015) Vykorystannia virtualnoi interaktyvnoi doshky Padlet pid chas vyvchennia novoho materialu. *Informatyka ta informatsiini tekhnolohii v navchalnykh zakladakh*. № 5/6. 22-29.

Svitlana Sheremet,

Methodologist of Scientific and Methodological
Laboratory of Management Activity and Provision of
Education Quality of the Department of Pedagogy
and Educational Management
of Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-2920-8203>

Inga Makarova,

methodist-teacher-organizer
"Bolhrad Base school lyceum"
Bolhrad city council of Odessa region
Bolhrad, Ukraine

VIRTUAL BOARD AS A MEANS OF COMMUNICATION AND VISUALIZATION IN THE WORK OF STUDENT SELF-GOVERNMENT

Abstract. *The article reveals the practical aspects of using a virtual whiteboard in student self-government, which is a convenient and simple web service tool for storing, organizing, and collaborating with various content. The capabilities of the Padlet virtual board are identified, which contribute to the individualization and differentiation of education and upbringing of students, in particular to ensure a successful process of their communication and the creation, distribution, preservation and management of information. Emphasis is placed on the advantages of this tool, the didactic potential and practical recommendations for the use of the Padlet board in the process of distance and mixed learning is described.*

The didactic characteristics of the Padlet Internet service when working with student self-government are considered. Attention is focused on the technical potential of the virtual whiteboard, which allows you to download materials in various formats: text, graphics, audio and video formats. Considering that student leaders have completely different types of perception of information, this Internet service can be used as a platform for posting and working with different types of materials. It is noted that the means of the Padlet service provide an opportunity to audio-visualize educational material and represent it more attractively, clearly and successfully. This tool is definitely useful for teachers - organizers and it will help them to conduct classes and meetings productively, and for young students to learn interesting material better.

Key words: *Information technologies, digital tools, virtual online blackboard, distance learning, online services, Padlet.*

Дата надходження до редакції: 20.03.2023 року.

© Шеремет С.І., Макарова І.К., 2023

УДК 376.4

Штегеран Ірина Павлівна,

методист Одеського обласного ресурсного
центру підтримки інклюзивної освіти, логопед
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»,
Одеса, Україна

КРОКИ УСПІШНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗІЇ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Анотація. *В статті автор розкриває питання щодо подолання труднощів соціалізації дітей з особливими освітніми потребами, позитивних зрушень на шляху реалізації інклюзії в закладах освіти та можливості отримання корекційної допомоги дітьми з особливими освітніми потребами шляхом взаємодії всіх учасників освітнього процесу, алгоритм дій, поради батькам. Автором визначена необхідність реконструювання системи спеціальної освіти на демократичних засадах. Створення*

діапазону альтернативних моделей педагогічної підтримки, надання механізму для вільного вибору форм та методів навчання дітей з особливими освітніми потребами дозволить кожній родині, кожній дитині отримати якісні освітні послуги. За останні роки інклюзія активно розвивається та реалізується в закладах освіти України, що визначає стан сучасної педагогіки, яка знаходиться на шляху реалізації всіх потреб суспільства та надає можливості для розвитку всім бажаним. Інклюзія в Україні набирає перспективних обертів.

Ключові слова: інклюзія, діти з особливими потребами, діти з ООП, освітні потреби та послуги, інклюзивне навчання.

Актуальність проблеми. Сучасне суспільство називають демократичним, гуманним та толерантним. Щоб підтвердити ці твердження варто розглянути можливості дитини з особливими освітніми потребами щодо успішного навчання в школі, її самореалізації і розвитку творчого потенціалу. Необхідно порушити питання та знайти відповіді щодо успішної реалізації інклюзії в закладах освіти. Чи комфортно почуваються діти з особливими освітніми потребами в закладах освіти, чи успішно впроваджується інклюзія в закладах освіти України, чи достатньо адаптоване середовище та обладнання для потреб дітей? Тема впровадження інклюзії в закладах освіти вивчається вченими вже тривалий час. Це, безумовно, дає можливість урівноважити законодавчу базу, дає можливість сім'ям, які виховують дитину з особливими освітніми потребами, сподіватися на повну інтеграцію в соціумі. Однак залишається актуальною тема толерантності та сприйняття дітей з особливими освітніми потребами в суспільстві, загальноосвітньому просторі. Тобто порушена тема є не новою, але потребує детального розгляду і тлумачення на всіх рівнях.

Актуальність проблеми інклюзивного навчання полягає ще й в тому, що спостерігається збільшення кількості дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти, і це потребує необхідності якісних змін освіти, розбудови громадянського суспільства на принципах гуманності, толерантності до людей з особливими потребами. Люди, які потребують особливої допомоги мають почуватись в нашому суспільстві органічно, природньо, невимушено та непристосовано. Ми, суспільство, маємо створити безбар'єрний доступ до навчання та активної участі у суспільному житті дітям з особливими освітніми потребами, використовуючи передовий педагогічний досвід. Всі зусилля мають бути спрямовані на те, щоб жоден не відчув себе зайвим, не потрібним, зовсім іншим.

Мета статті: розкрити сутність успішної практики впровадження інклюзії в закладах освіти України.

Огляд літератури: Аналіз досліджень вчених зазвичай зосереджений на проблемі навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу (М. Безруких, О. Гонєєв, В. Петрова, І. Гевко, А. Колупаєва) на побудові педагогічних моделей навчання з різними типами онтогенезу (В. Боднар, В. Засенко, А. Колупаєва). На думку А. А. Колупаєвої, принципово важливою є продумана державна політика, що базується на оптимізації процесу інтегрування дітей з особливими освітніми потребами у освітні заклади України та враховує науково-методичні підходи впровадження інклюзивної освіти. Вона вважає, що інклюзія потребує розроблення відповідної нормативно – правової бази, що заняття дітей з особливими освітніми потребами має відбуватись із залученням різнопрофільних фахівців, а ефективність інклюзивного навчання суттєво покращиться за умови кваліфікованої, своєчасної діагностики та оцінювання розвитку дитини, надання системної консультативної допомоги, підтримки (Колупаєва, Таранченко, 2019).

Марія Васюник-Кулієва акцентувала увагу на тому, що інклюзивна освіта або створення умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами в освітній галузі, є не тільки проявом демократії українського суспільства, а й міжнародним зобов'язанням, пов'язаним з ратифікацією Україною Конвенції ООН «Про права людей з інвалідністю» (Інклюзія..).

Виклад основного матеріалу: В Україні знедавна почалась реорганізація системи освіти та розробки нових форм та методів навчання. В сучасній педагогіці інклюзивна освіта розглядається з позиції системи, яка прагне до еволюції. Традиційно поняття інклюзивна освіта обмежувалось визначенням, яке зазвичай обмежувалось наданням освітніх послуг, дітям, які потребують корекції. Маємо зрозуміти, що інклюзія є не лише актуальним питанням, а сьогодні стала одним з пріоритетних напрямів сучасної школи. Інклюзивна форма навчання передбачає участь дітей з особливими освітніми потребами в навчальному процесі повноцінно. Але умови за яких можуть надаватись корекційні послуги дітям з особливими освітніми потребами потребують різнобічної підтримки та розвитку на всіх етапах надання таких послуг. Держава активно пропагує та регулює на законодавчому рівні успішне впровадження інклюзії в школах України. Переваги інклюзії важко переоцінити. Що отримає дитина з особливими освітніми потребами за умови навчання в закладі з інклюзивною формою навчання: покращення розвитку, соціалізацію, інтеграцію в суспільство, формування в суспільстві толерантного ставлення та розуміння про відмінності різних людей тощо (Інклюзивна освіта, 2021).

Із впровадженням інклюзії до закладів освіти відбувається таким чином і професійні зміни: профільне навчання, підвищення кваліфікації педагогів з даної тематики, залучаються до освітнього процесу батьки та інші фахівці (психологи, соціальні працівники чи педагоги, логопеди, дефектологи за потреби інші спеціалісти). Таким чином дитина з особливими освітніми потребами отримує весь спектр необхідних послуг.

Новий розвиток освіти в сфері інклюзії, інноваційні підходи в реалізації прав дітей з особливими освітніми потребами на навчання, інформаційної складової в соціумі власне стимулюють суспільство до коректної поведінки і сприйняття людей з особливими потребами адекватно. Відчувається зміна аспекту соціальної політики держави відносно формування суспільної свідомості щодо належного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами, людей з інвалідністю та перспективи створення для різних громадян з різними освітніми потребами комфортних умов навчання та проживання. Власне, метою впровадження інклюзії є успішне бачення педагогів перспектив у реалізації навчання дітей, враховуючи їх потреби. Адже термін «інклюзія» виник в результаті усвідомлення цінності кожної людини, відмінності між ними. Формування умов інклюзії для розвитку дітей з особливими освітніми потребами вимагає забезпечення основних прав та свобод, зокрема права на освіту для всіх дітей у тому числі і дітей з особливими освітніми потребами (Гринців, 2021).

Важливим етапом у реалізації інклюзії є розумне пристосування, безперешкодного доступу дитини до закладу освіти та під час навчання у закладі, адаптація шкільного середовища та програм, розробка норм та положень щодо забезпечення всіх потреб дітей закладу. Хочу зацентувати увагу на тому, що діти з особливими освітніми потребами мають різні порушення і засвоюють матеріал також по-різному, не на рівні нормотипових дітей, тому організація шкільного простору має бути оптимальною для всіх. Середовище, яке облаштовує заклад, має сприяти покращенню засвоєння матеріалу, але разом з тим це не має бути втратою чи порушенням прав для інших дітей. Вчителю вкрай важливо враховувати всі можливі потреби учнів класу. Наприклад, швидку втомлюваність, часту зміну настрою, відсутність концентрації уваги на тривалий час. Ці особливості професійної адаптації нададуть можливість дитині з особливими освітніми потребами бути під кваліфікованим контролем із якісним наданням освітніх послуг. Для покращення втілення задумів в реалізації розкриття етапів уроку вчителю в допомогу офіційно створена посада асистента вчителя, що є необхідною умовою для існування та надання якісних послуг в інклюзивних класах. Наявність асистента вчителя надає можливість приділити увагу всім дітям та реалізувати всі поставлені на урок цілі. В тандемі з асистентом, вчитель більш детально та прискіпливо готує та підбирає матеріал до уроку, розробляє дидактичний матеріал, підбирає тексти, ілюстрації, обов'язково враховуючи контингент класу та можливості учнів.

Багато сказано щодо проблем впровадження інклюзивної освіти серед яких відсутність якісного обладнання, кваліфікованих корекційних спеціалістів, облаштованих ресурсних кімнат. Вчителі, які мають фах: логопед, реабілітолог, дефектолог найзатребувані на сьогодні спеціалісти. Вузи сьогодні трансформують навчальні програми щодо підготовки таких спеціалістів, надаючи можливість педагогам підвищити рівень кваліфікації чи зміни напрямів навчання.

Розвиток інклюзивної освіти не можливий без розвитку обізнаності суспільства про потреби дітей з особливими освітніми потребами, про потребу безбар'єрного простору в державних та громадських місцях. Адже до найкращого закладу, класу дитина має дістатись: необхідні облаштовані вулиці, переходи, облаштований транспорт, сходи з поручнями і як не дивно іноді перешкодою стають діти чи люди без особливих потреб, через свою необізнаність щодо людей з особливими потребами (Маловічко, Широбокова, Єсіна, 2021; Маловічко, Широбокова, Єсіна, 2021).

Виникає слушне запитання, що треба розробити, щоб втілити, реалізувати якісне інклюзивне навчання в закладах освіти для надання якісних корекційних послуг. Тож для перспективного впровадження та подальшого розвитку інклюзивної освіти в Україні є певні виклики щодо: забезпечення гнучкості сприйняття людей з особливими потребами в соціумі, змін стереотипів, ставлення суспільства до осіб з особливими освітніми потребами, створення інклюзивного простору, хабів, середовища, зокрема створення доступу освітніх послуг, налагодження системи взаємодії, координації між всіма міжвідомчими сферами та структурами в сфері освіти, впровадження єдиної системи діагностування та моніторингу забезпечення якісної освіти та забезпечення права на освіту (Sukhoviienko, 2017; Педорич, 2018).

В подальшому всі ці кроки покращать надання освітніх послуг та досягнення освітньої галузі в сфері інклюзії: збільшиться кількість інклюзивних закладів, класів, груп та кількості дітей з особливими освітніми потребами в закладі освіти, створенні мережі співпраці з інклюзивно-ресурсними центрами громад, які надаватимуть якісні послуги, активізація кваліфікованої фахової підготовки (навчання вчителів, асистентів вчителя, фахівців ІРЦ) сприятиме довірі батьків, які виховують дітей з особливими

освітніми потребами. Особливої уваги заслуговує реорганізація й оновлення національної системи педагогічної освіти, гуманізація та модернізація, визнання прав кожної людини, активна соціалізація дітей у суспільство.

На сьогодні залишається актуальним питання щодо фінансування всіх заходів та проєктів пов'язаних з інклюзією – це також є перешкодою на шляху до інклюзії. Всі порушені питання мають бути вирішеними задля комфортного перебування дитини в закладі. Кожен педагог має побачити в дитині з особливими освітніми потребами не ваду, а перспективу, розгледіти плюси в розвитку. Наше суспільство потребує адаптації до нового оточення: відсутності бар'єрів, в першу чергу в нашій голові, зміни свідомості, змін бачення бар'єрів фізичних, ментальних, інформаційних у навчальному та громадському просторі (Яцемірська, Поліщук, 2019).

Ми маємо прагнути до універсального дизайну в проєктуванні закладів, установ, лікарень іншого для забезпечення вимог для всіх категорій населення. В Україні активно розбудовуються та плануються створення медіатеки, бібліотек, ресурсних центрів, хабів, реабілітаційних центрів для функціонування простору різного призначення та потреб всіма охочими без обмежень. Це особливі простори, які побудовані за нормами ДБН та є безперешкодними просторами для перебування в них людей з особливими потребами, за наявності необхідного обладнання для інтелектуального, творчого розвитку всіх без винятку. Інклюзія – це спільна відповідальність, тест на людяність.

Висновки. Отже, переваги інклюзивної освіти очевидні, хоча культура інклюзивного суспільства в Україні ще на етапі активної розбудови та розвитку, але маємо вже і продуктивні здобутки. Побудова ефективної системи інклюзивної освіти залежить від кроків, які покращать поступову адаптацію дитини з особливими освітніми потребами у суспільстві. Поширення інклюзії на певних етапах гальмується, на жаль через нерозуміння, неготовність закладів освіти до прийняття дітей з особливими потребами. Медичні працівники, які на ранніх етапах виявлення особливостей розвитку дитини мають вчасно відреагувати та проконсультувати батьків щодо подальших кроків реалізації допомоги дитині – не завжди професійно спрацьовують. Хибна думка, що для дітей з особливими освітніми потребами потрібні занадто особливі і фінансово затратні заходи, іноді важливе етичне ставлення та коректне слово. Так, дійсно деяким дітям потрібне спеціальне обладнання, забезпечення корекційно – розвиткових послуг, але держава про це подбала. Сьогодні інклюзивно – ресурсні центри успішно реалізують положення щодо діагностичного обстеження, надання висновків для подальшої реалізації його в закладі освіти, консультують батьків та надають всебічну допомогу. Великою і необхідною потребою є облаштування будівель, закладів, лікарень, майданчиків для комфортного перебування дітей з особливими освітніми потребами. Виходячи з вищезазначеного, можна стверджувати, що інклюзивне навчання – це комплексний підхід і процес забезпечення рівного доступу всім дітям з особливими освітніми потребами шляхом професійної організації їх навчально – розвиткового простору в закладах освіти. Впровадження інклюзії – це досвід Європейських країн у сфері інклюзії, яким колеги активно діляться з українськими педагогами. Але разом з тим маємо розробити власні кроки реалізації інклюзії в Україні, розвивати методи для успішної адаптації для досягнення позитивного результату.

Власне маємо в сучасній українській освіті позитивні зрушення щодо облаштування інклюзивного простору, наданням послуг ,зміни обладнання і середовищі, де навчаються діти з особливі освітні потреби. Перспективним є систематичний і продуктивний обмін досвідом вивчення взаємодії педагогів всіх рівнів з батьками. Розроблені кроки співпраці, починаючи з довілля. Маємо певні зрушення на етапі раннього втручання. Проведення консультативної роботи надає можливість краще пізнати та зрозуміти потреби дитини, а потім проаналізувати яку підтримку потребує дитина, батьки.

Тобто маємо потребу в глибинному переоблаштуванні системи освіти України стосовно трансформації нашого суспільства з огляду на соціальні запити, щоб забезпечити якісне перебування дітей в освіті в майбутньому. Батьки мають знати, що вони можуть розраховувати на підтримку, а не на осуд. В співпраці з фахівцями, які консультуватимуть батьків вони матимуть чітке орієнтування та розроблений покроковий алгоритм дій щодо влаштування, реабілітації чи лікуванні своєї дитини. Сучасний педагог має володіти інформацією про ресурси, стратегії, труднощі, які можуть виникнути в дитини та надати шляхи подолання їх. Педагог – це довірена особа суспільства, якій довірили найдорожче – дітей. Завдання суспільства на новому рівні розвитку, створити оптимальні умови для ефективного впровадження інклюзії в Україні, для розвитку особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Гринців, М. В. (2019). Соціальні аспекти інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. *Наук. часоп. Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та*

спеціальна психологія. Вип. 38. С. 79-84.

Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат (2021): *Матеріали I Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 8 квітня 2021 р.)* / Упор. Удич З.І. Тернопіль: ТНПУ. 225 с.

Інклюзія сприяє створенню комфорту для усіх. <https://old.loda.gov.ua/news?id=58582>

Колупаєва, А.А., Таранченко, О.М. (2019). Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі. URL: psychologdcpp.in.ua

Маловічко, О. В., Широбокова, О. О., Єсіна, В. П. (2021). Українська модель впровадження інклюзивної освіти. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. Т. 2. №2(340).

Малишевська, І., Демченко, І., & Чирва, Г. (2019). Соціально-гуманістична функція інклюзивної освіти. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, № (3), 120-126. <https://doi.org/10.31499/2307-4906.3.2019.190344>

Sukhoviienko, N. (2017). Theoretical and methodological principles of professional preparatory training in inclusive preschool education. *Paradigm of knowledge*, № 5(25). <https://core.ac.uk/download/pdf/153775457.pdf>

Педорич, А. (2018). До питання готовності педагогів до інклюзивної освіти. *Освітологія*, № (7), С. 101–107. <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2018.7.101107>

Теорія і практика інклюзивної освіти (2019): *навчально-методичний посібник* / упорядник К. М. Бондар; Вид. 2-ге, доп. Кривий Ріг, 170 с.

Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг. Закон України від 23 травня 2017 року № 2053-VIII. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2053-viii> (Дата звернення: 29.01.2019).

Яцемірська, І., Поліщук, С. (2019). Особливості реалізації інклюзивної освіти в Україні. *Педагогічна освіта: теорія і практика : Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]*. Кам'янець-Подільський, Вип. 26 (1). Ч.1. 280 с.

REFERENCE

Hryntsiv, M. V. (2019). Sotsialni aspekty inkluzyvnoho navchannia ditei z osoblyvymy osvitynymi potrebamy. *Nauk. chasop. Nats. ped. un-tu im. M. P. Drahomanova. Seriiia 19: Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykholohiia*. Vyp. 38. S. 79–84.

Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат (2021): *Матеріали I Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 8 квітня 2021 р.)* / Упор. Удич З.І. Тернопіль: ТНПУ. 225 с.

Інклюзія сприяє створенню комфорту для усіх. <https://old.loda.gov.ua/news?id=58582>

Колупаєва, А. А., Таранченко, О. М. (2019). Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі. URL: psychologdcpp.in.ua

Маловічко, О. В., Широбокова, О. О., Єсіна, В. П. (2021). Українська модель впровадження інклюзивної освіти. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. Т. 2. №2(340).

Малишевська, І., Демченко, І., & Чирва, Г. (2019). Соціально-гуманістична функція інклюзивної освіти. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, № (3), 120-126. <https://doi.org/10.31499/2307-4906.3.2019.190344>

Sukhoviienko, N. (2017). Theoretical and methodological principles of professional preparatory training in inclusive preschool education. *Paradigm of knowledge*, № 5(25). <https://core.ac.uk/download/pdf/153775457.pdf>

Педорич, А. (2018). До питання готовності педагогів до інклюзивної освіти. *Освітологія*, № (7), С. 101-107. <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2018.7.101107>

Теорія і практика інклюзивної освіти (2019): *навчально-методичний посібник* / упорядник К. М. Бондар; Вид. 2-ге, доп. Кривий Ріг, 170 с.

Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг. Закон України від 23 травня 2017 року № 2053-VIII. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2053-viii> (Дата звернення: 29.01.2019).

Яцемірська, І., Поліщук, С. (2019). Особливості реалізації інклюзивної освіти в Україні. *Педагогічна освіта: теорія і практика : Збірник наукових праць / Каміанець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]*. Каміанець-Подільський, Вип. 26 (1). Ч.1. 280 с.

Iryna Shteheran,
metodyst Odeskoho oblasnoho resursnoho tsentru
pidtrymky inkluzyvnoi osvity, lohoped
KZVO «Odeska akademiia neperervnoi osvity Odeskoi oblasnoi rady»,
Odesa, Ukraina

STEPS FOR SUCCESSFUL IMPLEMENTATION OF INCLUSION IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE

***Abstract.** In the article, the author reveals the issue of overcoming the difficulties of socialization of children with special educational needs, positive developments on the way to the implementation of inclusion in educational institutions and the possibility of receiving corrective assistance for children with special educational needs through the interaction of all participants in the educational process, the algorithm of actions, advice to parents. The author identified the need to reconstruct the system of special education on a democratic basis. Creating a range of alternative models of pedagogical support, providing a mechanism for freely choosing forms and methods of teaching children with special educational needs will allow every family, every child to receive quality educational services. In recent years, inclusion has been actively developed and implemented in educational institutions of Ukraine, which determines the state of modern pedagogy, which is on the way to realizing all the needs of society and provides opportunities for development to all who wish. Inclusion in Ukraine is gaining promising momentum.*

***Key words:** inclusion, children with special needs, educational needs and services, inclusive education.*

Дата надходження до редакції: 29.03.2023 року.

© Штегеран І, П., 2023